

Duurzaam Inkopen: innovatie, creativiteit en samenwerking

In het kader van het project 'Duurzaam Inkopen in Hoger Onderwijsinstellingen' van DHO werd maandag 5 november 2007 voor de eerste keer de landelijke netwerkdag 'Duurzaam Inkopen in het Hoger Onderwijs' gehouden. Deze bijeenkomst, die specifiek gericht was op de bedrijfsvoering van hoger onderwijsinstellingen, vond plaats in de Agnietenkapel van de Universiteit van Amsterdam. Alle medewerkers in het hoger onderwijs die zich bezighouden met of geïnteresseerd zijn in duurzaam inkopen hadden een uitnodiging gekregen. Aan deze uitnodiging was massaal gehoor gegeven en het resultaat was dan ook een volle zaal met een gemêleerd gezelschap dat bestond uit inkopers, milieucoördinatoren, management, docenten, studenten en mensen van externe organisaties die ook in het onderwerp geïnteresseerd zijn. Tijdens de bijeenkomst stond het uitwisselen van kennis en ervaringen om (samen) actief aan de slag te (kunnen) gaan met duurzaam inkopen centraal. De middag bestond uit een plenair gedeelte waarin stilgestaan werd bij 'Wat is duurzaam inkopen', 'Wat betekent het voor het hoger onderwijs' en 'Wie zijn er bij betrokken', gevolgd door een drietal deelsessies waarna een plenaire afsluiting met onder andere een enthousiaste bijdrage van minister Cramer.

De aftrap was voor Virginia Sandjojo (LHUMP) die in haar presentatie duidelijk maakte dat duurzaamheid wel degelijk leeft onder studenten. Om te ontdekken wat hen bezielt, is het belangrijk studenten in de gelegenheid te stellen zich te laten horen en vervolgens ook iets met hun wensen en verlangens te doen. Een instelling heeft naast het geven van onderwijs ook de verantwoordelijkheid om uit te voeren wat ze in dat onderwijs verkondigt oftewel 'Practice what you preach/teach!'. Maar hoe zit het met het onderwijs in duurzaam inkopen? Roos Wemmenhove (DHO) ging hierop in in haar presentatie over het tweede project duurzaam inkopen van DHO: 'Duurzaam Inkopen in Opleidingen'. In dit project wisselen docenten, lectoren en inkopers in een Community of Practice ervaringen uit over duurzaam inkopen. Voordat marktkennis opgebouwd kan worden is interesse bij betrokkenen onmisbaar. Het ontwikkelen van deze interesse kan in opleidingen in het hoger onderwijs, maar ook in de masterclass voor 'Inkoopprofessionals Hoger Onderwijs Instellingen', die op dit moment georganiseerd wordt.

Maar wat is duurzaam inkopen precies en hoe doe je het? Aandacht voor milieu en sociale criteria staan centraal in 'duurzaam inkopen', aldus Maurits Groen (Milieu & Communicatie BV). SenterNovem en VROM stellen op dit moment de criteria op waaraan duurzame producten moeten voldoen. Ook wordt er ondersteuning geboden bij de invoering van duurzaam inkopen en de verankering daarvan in beleid in de vorm van verscheidene documenten die de inkoper, budgethouder, milieucoördinator en beleidsmedewerker houvast bieden in het proces van duurzaam inkopen.

De criteria liggen klaar, dus waar wacht je op! Maar zo simpel blijkt het toch niet. Bij het ontwikkelproces zijn heel veel mensen betrokken die elk op een ander moment in het inkoopproces invloed hebben en hun eigen visie hebben. Daarnaast is er draagvlak nodig om duurzaam inkopen ook echt in de organisatie te kunnen verankeren.

Carlo Buise (RU Nijmegen) schetste in een inspirerend verhaal de ervaringen van de Radboud Universiteit met duurzaam inkopen. Ook Carlo Buise roept op tot daadkracht: 'ga voor uniforme normering', 'ga sterker voor productregulering' en 'doe het samen'. Het is belangrijk om niet direct alles te willen en om het proces klein en overzichtelijk te houden. 'Vergeet daarom even de percentages, neem het boekje van SenterNovem erbij en kies een productgroep om mee te beginnen', aldus Carlo Buise, 'en neem dan een productgroep waarvan je weet dat het makkelijk is om het duurzaam in te kopen'. Dit geeft vertrouwen en

ervaring in het proces en in de manier waarop duurzaam inkopen geïntegreerd kan worden in het hele inkoopproces. De concrete voorbeelden en praktijkervaringen die Carlo Buise naar voren brengt, geven de deelnemers een handvat om zelf ook de eerste stap te zetten.

Na de pauze, die goed gebruikt werd om te netwerken en ervaringen uit te wisselen, was het tijd voor de deelsessies. Maurits Groen en Niko Roorda (DHO) daagden de mensen in het debat uit na te denken over het hoger onderwijs in 2017. Veel thema's passeerden de revue en door de verscheidenheid aan mensen in de zaal werd het een boeiende discussie die tot nieuwe inzichten heeft geleid bij de deelnemers. Algemeen waren aanwezig het erover eens dat duurzaamheid een belangrijk thema is en blijft voor het hoger onderwijs. Als voorbeeld van een methode waarmee instellingen duurzame ontwikkeling een plaats kunnen geven in hun visie, missie en beleid, werd de AISHE-methodiek genoemd. AISHE staat voor Auditing Instrument for Sustainability in Higher Education en is het eerste audit instrument gericht op duurzame ontwikkeling in het (hoger) onderwijs (zie www.dho.nl/aishe). Uit de discussie bleek ook dat duurzaam inkopen in de praktijk lastig gevonden wordt. Hulp van de overheid wordt erg belangrijk gevonden.

In de workshop geleid door Carlo Buise en Rob de Vries (RU Nijmegen) werd creatief en innovatief nagedacht hoe je droom en daad bij elkaar kunt brengen. Deelnemers werden gesplitst in drie groepen: idealisten, realisten en critici. Gezamenlijk moesten zij komen tot een realistische, haalbare aanpak. Daarbij bleek vooral de borging in de organisatie en commitment bij het management van belang. Denk in een keten en communiceer het binnen de organisatie, zo luidde de boodschap.

In de derde sessie werden praktijkervaringen uitgewisseld onder leiding van Nicole Poldervaart (WUR) met bijdragen van onder andere Wiana Partakusuma en Jaap Stokking (beiden van VROM) en Marjolijn Schouw van de TU Delft. Hierbij kwamen duidelijk de dilemma's aan het licht, zoals: 'Is het duurder of niet?' en 'Hoe communiceer ik het?'. Een probleem voor veel inkopers is dat ze vaak 'laat' in het inkoopproces betrokken worden en dan niet veel invloed meer uit kunnen oefenen. Het is daarom zaak om je als inkoper proactief op te stellen en al in een vroeg stadium mensen/klanten te informeren en ook te overtuigen van het belang van duurzaam inkopen. Deelnemers ontdekten niet alleen dat zij allemaal worstelen met dezelfde problemen, maar ook dat anderen soms al oplossingen bedacht hadden voor hun problemen. Een van de tips die gegeven werd, was: zorg dat duurzaam inkopen leuk is, zowel voor de gebruikers als voor de inkopers. Hierdoor wordt de motivatie voor duurzaam inkopen groter en het aantal positieve praktijkervaringen geeft aan dat het niet onmogelijk is.

Iemand die ook ondersteuning wil bieden en oplossingen wil helpen aandragen, is minister Cramer (VROM). Na de deelsessies lichtte zij toe wat VROM te bieden heeft om duurzaam inkopen in het hoger onderwijs te bevorderen. Zij constateerde een voelbaar commitment onder de aanwezige inkopers, beleidsmedewerkers en studenten. De minister zou graag zien dat de beleidsmakers in het hoger onderwijs zich aansluiten bij de ambitie om in 2010 100% duurzaam in te kopen. VROM staat klaar om instellingen die daarbij tegen problemen aanlopen, te helpen. In samenwerking met SenterNovem zijn inmiddels criteria voor 80 productgroepen in ontwikkeling, waarvan ongeveer 40 gereed zijn. En SenterNovem zal vanaf nu meer informatie beschikbaar stellen over beleidsstrategieën voor duurzaam inkopen.

De bijeenkomst werd afgesloten met een korte terugblik door de ogen van de toekomstige generatie managers, vertegenwoordigd door Marijke Langeveld. Zij sprak de hoop uit dat

iedereen de kennis die hij/zij vandaag heeft opgedaan, ook meeneemt en er iets mee doet. Inkopers staan er zeker niet alleen voor, want ondersteuning wordt geboden door verschillende organisaties, maar het is ieders verantwoordelijkheid. Een belangrijk aspect van deze bijeenkomst is, aldus Marijke Langeveld, dat je merkt dat ook anderen met 'jouw' probleem worstelen. Dat je er samen voor staat! Zij riep op om goed te luisteren naar studenten, want zij zijn kritisch en kunnen bijdragen aan het proces.

Na afloop werd er door vele deelnemers enthousiast gebruik gemaakt van de mogelijkheid om nog even na te praten onder het genot van een biologisch hapje en drankje en Sorbon te bedanken voor de gehele biologische lunch en andere biologische hapjes en drankjes tijdens de bijeenkomst.

Een waardevolle middag, waarbij verschillende partijen samengebracht zijn, en juist dat werd door de deelnemers als een belangrijke meerwaarde gezien. Hierdoor ontstonden nieuwe inzichten en nieuwe contacten, ook binnen de eigen instellingen. Hopelijk zal de bijeenkomst een aanzet blijken tot innovatie, creativiteit en samenwerking in het proces van duurzaam inkopen.

Betty de Keizer en Susan Cornelissen